

ANDERS UITGEVEN

BREKEN KLEINE UITGEVERS HET BOEKENVAK OPEN?

“Jonge gasten die de Rock Rally winnen, zoals mijn neef, regelen alles zelf, van een tournee tot een eerste vinylplaat. Waarom kan dat in de boekensector niet?”, zegt Marnix Peeters. De muziekindustrie heeft de voorbije jaren een grote transformatie meegemaakt. Ook uitgeverijen staan anno 2017 voor een hoop nieuwe uitdagingen. Maar is de uitgeefwereld klaar om zichzelf opnieuw uit te vinden?

Door Sofie Rycken

De Nederlandse dichteres Ellen Deckwitz heeft een column in De Morgen. In mei schreef ze onder meer over de voordelen van een grote uitgeverij: “De juiste distributiekanaal, geld om het drukken voor te schieten en de nodige pr-contacts. Ze geven je bovendien een privé-beul aka redacteur die ervoor zorgt dat je niet te snel enthousiast bent over je kunnen. [...] De verbinding met een grote naam is natuurlijk ook glamoureu: het is geil om te zeggen dat je dezelfde baas hebt als Jeroen Brouwers. De uitgever biedt allerhande begeleiding en natuurlijk zelfvertrouwen: bijvoorbeeld dat iemand die niet je moeder is je werk ook goed vindt.” Klinkt allemaal prima. En toch kwamen er de voorbije jaren veel alternatieven voorbij. Kleine uitgeverijen beloofden een totaal andere aanpak, auteurs gingen zelf hun werk uitbrengen. Waar knelt het schoentje?

Wie het kleine niet eert...

De klacht is niet nieuw: er worden te veel boeken uitgegeven. Elke dag komen er

tientallen nieuwe titels bij en dus moeten auteurs knokken om ervoor te zorgen dat hun werk voldoende aandacht krijgt. Bij een kleinere uitgeverij is dat veel minder een probleem. En ben je dan niet liever een grote vis in een kleine vijver?

In 2016 richtten drie Nederlandse uitgevers de uitgeverij Bananafish op. Ze spitsen zich toe op verrassende titels die ten onrechte niet (meer) beschikbaar zijn in het Nederlands. Een essentieel onder-

deel van hun aanpak is schaal: Bananafish kiest voor een kleiner aanbod, zodat elke publicatie veel liefde en aandacht krijgt.

Ook bij Das Mag, hét succesverhaal van de voorbije jaren, is *less is more* een basisregel. Door hun catalogus bewust klein te houden gaat er meer geld en tijd naar de redactie en promotie van elk boek. Lize Spit debuteerde bij Das Mag met *Het Smelt*, maar ook meer gevestigde auteurs waagden de sprong.

Marnix Peeters

Charlotte Mutsaers worstelde zo met haar uitgeverij dat ze er een writer's block aan overhield. Zij vertelde in een interview: "De Bezige Bij is een fabriek geworden. [...] Ik val voor het kleinschalige van Das Mag. Ze hebben lekkere, simpele en frisse ideeën. Met dure advertenties kom je er niet meer. En belangrijker: ze hebben me weer aan het schrijven gekregen." Auteur Maartje Wortel haalt dezelfde redenen aan: Das Mag is kleinschalig, toegewijd en minder bang om risico's te nemen.

Automatische piloot

Sigrid Bousset was jaren algemeen directeur van het internationale literatuurhuis Passa Porta en onder meer curator van het gloednieuwe literatuurfestival Brutaal in Brugge. Bovendien is ze manager van haar echtgenoot, auteur Stefan Hertmans.

Zij ziet de voordelen van een sterke band met een grote uitgeverij: "Als het goed is, kent je uitgever je na verloop van tijd door en door. In sommige gevallen word je bijna familie van elkaar. Het is geen toeval dat de redacteur van Hugo Claus mee aan zijn sterfbed zat. Het helpt natuurlijk als je bij een uitgeverij zit waar weinig verloop is en waar enkele centrale figuren jarenlang op post blijven. Zo kun je een stevige vertrouwensband opbouwen." De keerzijde van de medaille? "Als je uitgeverij na een paar titels op automatische piloot gaat werken, met vaste stramien, dan kun je daar als auteur de dupe van worden. Een andere uitgeverij

kijkt met heel andere ogen naar je werk en ziet nieuwe mogelijkheden."

Bousset: "Vroeger was het heel normaal dat een auteur voornamelijk contact had met zijn redacteur en dat het daarbij bleef. Tegenwoordig zijn auteurs zich meer bewust van al die andere functies. Sommigen vinden het zelfs leuk om betrokken te worden bij het marketingverhaal. Interactie is heel stimulerend: een auteur die ideeën aanreikt en een marketingteam dat goed luistert en andere expertise meebrengt."

Handen uit de mouwen

Auteur en journalist Marnix Peeters heeft er een titel bij: hij is nu ook de man achter Pottwal Publishers. Peeters: "Ik had vorig jaar een echte aha-erlebnis. Ik was jaren rockjournalist en ik stel nu vast dat het klassieke verhaal tussen een muzikant en een platenfirma helemaal veranderd is. Jonge gasten die de Rock Rally winnen, zoals mijn neef, regelen alles zelf, van een tournee tot een eerste vinylplaat. Waarom kan dat in de boekensector niet?"

Alles begon met de novelle *Der Pottwal*, een uitgave die volledig met de hand werd gezet en op de handpers werd gedrukt. "Dat was een idee van drukker Boris Rousseuw, één van de laatste loodzetters van Vlaanderen. Zijn werk is fenomenaal. Als je denkt aan boeken uitgeven anno 2017, dan denk je aan een digitale file die tot in het oneindige kan worden gekopieerd. Hij pakt het totaal anders aan: hij zet zorgvul-

dig elke letter, drukt vijftig exemplaren en kapt nadien alles weer in de letterbak – zodat het voorgoed weg is. Ik ben daar echt door begeesterd. Boris overhaalde me om zelf de illustraties te tekenen en er ging een nieuwe wereld voor me open. Ik speelde al jaren met het idee om meer zelf te doen. Met *Der Pottwal* zette ik dat om in de praktijk. En Pottwal Publishers is een rechtstreeks emotioneel gevolg van die periode."

De eerste uitgave van het nieuwe initiatief werd *Zei mijn vrouw*, een bundel columns. De eerste grote test komt er in september, wanneer de avonturenroman *In elke vrouw schuilt haar moeder* verschijnt. Peeters: "Ik krijg heel veel manuscripten toegestuurd, ik heb de tijd niet om ze allemaal te lezen. En dat terwijl ik nog volop in de opstartfase zit en niet van plan ben om voor 2019 iets anders uit te geven dan mijn eigen werk. Maar alle mails en telefoons zeggen me toch dat veel mensen op zoek zijn naar wat er verder nog is, buiten het klassieke, hiërarchische stramien. Het is natuurlijk een pak meer werk. Een redacteur zoeken, werken met een redacteur en grafici, contractonderhandelingen: dat ging vroeger allemaal via de uitgeverij. Dat deel van de job wil ik goed afbakenen. Als ik ooit het gevoel krijg dat ik meer zit te bellen dan te denken en te schrijven, dan heb ik er geen probleem mee met op termijn terug in het gewone stramien te werken. In het voorjaar van 2018 evalueer ik. Dan beslis ik of ik de deuren ook voor anderen openzet."

"Als ik ooit het gevoel krijg dat ik meer zit te bellen dan te denken en te schrijven, dan heb ik er geen probleem mee met op termijn terug in het gewone stramien te werken. In het voorjaar van 2018 evalueer ik. Dan beslis ik of ik de deuren ook voor anderen openzet." - Marnix Peeters